

ARGUMENTUM

HAZİRAN 1991

CİLT: 1 SAYI: 11

ISSN 1017- 625X

İÇİNDEKİLER

Siyasal Elitizm Kuramı, Arş. Gör. Dr. Murat Önderman-Millî Banka - Yabancı Banka- Çokuluslu Banka, Arş. Gör. Sibel Özel-Osmanlı Mahkeme Kayıtlarında İslâm Ortaklık Hukuku, HaİM Gerber (Çev: Arş. Gör. Fethi Gedikli)- Roma Hukukunda Vekaletsiz İş Görme (Negotiorum Gestio) , Arş. Gör. Nurcan İpek

SİYASAL ELİTİZM KURAMI (*)

Arş. Gör. Dr. Murat ÖNDERMAN (**)

I

İlk elit kuramcılarının dayandıkları elit kavramını şöyle tanımlayabiliriz: Siyasette özel bir performans (sonuç alıcılık) göstermesiyle ayırıldıkları, belirli bir toplumun yönetimini tekeline alan ve üyeleri arasında, bir bağlaşımdan başlayarak, tutunum, grup bilinci ve ortak hedeflere yönelmeyle açığa çıkan bir birliğe kadar ulaşabilen bir bağlantı bulunan, kişisel özellikler açısından homojen bir azınlık grubu(1).

Bu yazarların(2) temel savlarını da şöyle açıklayabiliriz: siyasal yönetimlerin formel yapıları ne olursa olsun, ne türlü bir anayasal mekanizma getirilirse getirilsin, siyasal yaşamın oligarşik yapısı değişmeyecektir. Anayasal mekanizmalar, temel gerçeği ancak gözden saklayabilirler. Yönetici azınlıkların bağımsızlıkları hiç bir ülkede değişmediğine göre, iktidarın dağılımına dayalı siyasal rejim sınıflandırmalarının ve bu arada halk tarafından yönetim olarak demokrasinin de bir anlamı yoktur.(3).

Bu kurama göre, toplum, temelinde ikili bir yapıya sahiptir. Toplumdaki başat ayırım, elit-kitle ayırımıdır. Olsen'in belirttiği gibi, elitlerle toplumun geri kalanı arasındaki sosyal uzaklık o kadar büyüktür ki, yok edilmesi mümkün değildir(4).

Klasik elitizmin savı, yalnızca, toplumda kararların bir azınlıkça alındığı ve çoğunluğun buna uyduğu şeklinde değerlendirilmemelidir. Gerçekte, klasik elitizmin savı, daha kuvvetli bir vurguya sahiptir. Buna göre, hangi demokratik yönetime başvurulursa başvurulsun, çoğunluğun, azınlığa sözünü geçirmesi mümkün değildir. Böylelikle, ne liderlerin kamuya karşı sorumluluklarını sağlamak için getirilen mekanizmalar, ne de çoğunluğun yönetiminin dokunulmazlığının savunan görüşler, elitleri, kendi üstünlüklerini topluma empoze etmekten alıkoymayacaktır(5).

II

Daha 1930 lardan başlayarak, "elit modeli", ABD düşünce yaşamına önemini hiç bir zaman yitirmemek üzere girmiştir. Kavram

(*)Bu makale, Murat Önderman'ın "Siyasal Elitizm Kuramı" konulu doktora tezinden, bir bütünlük içinde yapılan alıntılardan oluşturulmuştur.

(**)Murat ÖNDERMAN, İ. Ü. Hukuk Fakültesi Adalet Y. O. Kamu Hukuku Öğretim Üyesidir.

ABD ne girdiğinden beri, bu ülke siyasal elitlerle ilgili ampirik araştırmalar için adeta bir laboratuvar olmuştur(6). Hiç şüphe duymadan belirtebiliriz ki, bugün ABD siyasal yaşamı hakkında siyasal bilim çevrelerinde yapılan tartışmalarda iki temel alternatif görüşten birini -diğeri pluralizmdir-, yönetici elit kuramı oluşturmaktadır(7). Yönetici elit kuramı, elitizm diye de anılmaktadır(8).

ABD de elitistlerle pluralistler arasında yoğunlaşan tartışmaya, Avrupa kıtasında Marksistlerle elitistler arasında rastlanılmaktadır(9).

Günümüzdeki anlamıyla, elitizmin temel savlarını kısaca, aşağıdaki şekilde sıralayabiliriz:

-Tüm toplumlarda, yalnızca bir azınlık (elit) yönetimi elinde bulundurmaktadır. Bu azınlık, yönetilenlere nazaran daha fazla servet ve statüye sahip olduğu gibi, daha da eğitilmiştir(10). Diğer bir deyişle, iktidar, servet ve statü, genellikle beraber sahip olunulan şeylerdir. Hatta, servet ve statü de iktidar tarzlarıdır(11).

-Yönetici azınlık, yönetilen çoğunlukla aynı sosyo-ekonomik kökene sahip değildir. Elitler, orantısız bir biçimde, toplumdaki yüksek sosyo-ekonomik katmanlardan gelmektedirler(12).

-Temel değerler üzerinde, elitler arasında bir uzlaşma bulunmaktadır(13). Diğer bir deyişle, elitler, önemli konularda ortak inançlara ve düşüncelere sahiptirler. Yönetici elitler arasında, ancak sınırlı alanlarda görüş ayrılıkları ve buna bağlı bir rekabet bulunmakta, ne var ki, tüm bunlar, elitlerin üstünlüğüne dayanan siyasal sistem için ciddi bir tehlike yaratmamaktadır(14).

-Partilerin ve seçim olgusunun bulunması, kitlenin siyasaları değil, ancak, bazı kişileri seçmesine yardım edebilir. Kaldı ki, kitle kamusal sorunlara karşı ilgisiz olduğu gibi, yeterli bir bilgi düzeyine de sahip değildir(15). Böylece, sonuçta, kamusal siyasalar, genellikle, kamudan çok elitlerin değer ve çıkarlarını yansıtmaktadır(16).

-Toplumda istikrarın korunması, elit olmayan kişilerin, elit konularına yavaş, ancak daimi bir biçimde yükselmelerine bağlıdır. Ne var ki, yalnızca, elitlerin üzerinde uzlaştıkları temel değerleri kabul eden kişiler, yönetici gruba kabul edilirler(17).

III

İktidar olgusu modern siyasal bilimin odak noktası olmakla beraber, bunun, sosyal yaşamın çeşitli alanlarında, çeşitli grup ve kuruluşlarda görülen sosyal iktidarı mı, yoksa siyasal iktidarı mı demiyemediği konusu tartışmalıdır. İlk görüşü savunanlar siyasal bilimi aslında bir kratoloji (iktidar bilimi) olarak görmekteydiler(18).

Tartışmanın konusu oluşturan iktidar kavramlarını, kısaca şöyle belirleyebiliriz: (i) Diğer bireyleri etkileyebilme kudreti olarak iktidar... Burada örneğin, bir kişinin diğer bir kişinin başka türlü yapmayacağı bir davranışı yapmasını sağlaması durumunda, bir iktidarının olduğundan söz edilebilir; (ii) Toplumsal ölçekteki, bağlayıcı kararları etkileyebilme(19) ya da bu kararları alabilme imkanı olarak iktidar... Burada da örneğin, çiftçilerin iktidarı, hükümetin tarım siyasasını etkileyebilme güçlerini göstermektedir(20).

Tüm bu tartışmalara, elitistlerin de, üstelik bazı yeni boyutlar

ekleyerek katıldıklarını söyleyebiliriz.

Örneğin tanınmış elitist kuramcı Lasswell'e göre, siyasal bilim, iktidarın paylaşılmasını ve biçimlenmesini araştırır. Ona göre, siyasal bir davranış, "iktidar perspektifleri" içinde yapılan bir davranıştır(21). Buna göre, "bir grup içinde en fazla iktidara sahip olanlar, elitlerdir." (22). Lasswell, iktidarı da, kararların alınmasına katılma açısından tanımlamaktadır(23).

Siyasetin böyle geniş olarak yorumlanması, bazı elitist yazarlara, geniş bir hareket serbestisi kazandırmıştır. Örneğin, toplumda yüksek konumlarda bulunan ve en önemli sosyal kararları alma işlevini görenler de, elit sayılmaktadırlar. Bu anlayışın taraftarları, hiç de az değildir(24).

Öte yandan, bu çerçevede, örneğin "toplumda değerlerin dağılımını belirleyen kararlara katılan herkes, elitin bir üyesi"dir. Bu kararlar, örneğin "fiatları yükseltmek"ten "yeni silahların geliştirilmesi"ne, kitle haberleşme organlarında "neyin haber olarak sunulacağı"ndan, okullarda "neyin öğretileceği"ne kadar çok çeşitli sektörlerde ve konularda olabilmektedir. Böylece, iktidarın, kamusal kuruluşlarda olduğu kadar, büyük şirketler, bankalar, mali kurumlar, üniversiteler, dinsel kuruluşlar, meslek birlikleri gibi kuruluşlarda da bulunduğu (25) kabul edilmektedir.

Biraz önce değindiğimiz gibi, bu şekilde anlaşılan iktidarın, büyük kuruluşlarda organize olduğu benimsenmektedir. Sektörel olarak ele alınacak olursa, bunlar, ekonomik, yönetsel (devletin siyasal organlarına bağlı), eğitimsel, askeri, dinsel, mesleki vs. kuruluşlardır. Büyük kuruluşların yüksek yönetim mevkilerinin, orada bulunanlara önemli bir iktidar sağladığı kabul edilmektedir. Tüm iktidar bu kuruluşlarda yoğunlaşmamakla ya da iktidar daima buradaki kişilerce kullanılmamakla beraber, bu kuruluşlardaki yüksek konumların, devamlı ve önemli bir iktidar temeli oluşturduğu kabul edilmektedir(26).

Bütün bu açıklananlardan çıkarılacak belki de en önemli sonuç, elitizme göre, toplumda birçok iktidar kaynağının bulunmasıdır. Sosyal (ya da siyasal) iktidar, münhasıran örneğin ekonomi ya da diğer bir alanda değil, çeşitli sektörlerde yoğunlaşmıştır. Ancak, güncel olarak, bunların karşılıklı ağırlıkları değişebilir. Daha açık bir biçimde ifade edecek olursak, iktidar, ekonomik, organizasyonel, iletişimsel ya da bilimsel kaynaklara dayanabilir. Bunların hepsi, kişiler için bir iktidar kaynağı olabilir(27).

IV

Farklı iktidar kaynaklarının bulunmasına rağmen, iktidarın yoğunlaştığı kuruluşların yüksek konumlarında bulunan elitler, nasıl olup da, aralarında bir birlik kurabilmektedirler? Farklı iktidar kaynaklarını temsil eden kişiler, nasıl olup da, çatışmaktan çok uzlaşabilmektedirler?

Bu konuda, öncelikle, Lasswell'e ve onun, aslında, sosyal ve siyasal iktidar ayrımını ortadan kaldıran, bu ikisini birbiri içinde eriten, daha doğru bir deyişle, toplumda, gerçekte, bu anlamda tek bir iktidar olabileceğini vurgulayan görüşlerine bakmak gerekiyor.

Lasswell'e göre, değerler "bitişken" (agglutinative)dir. Bazı değerlere önemli miktarlarda sahip olanlar, diğerlerini de, büyük bir olasılıkla elde edeceklerdir(28). Böylece, değişik (iktidar, zenginlik, beceri, saygı, ahlaklılık vs.) değer alanlarının birisinde üst konumda olan bir kişi, büyük bir olasılıkla, diğer değer alanlarında da, benzer bir konumu elde edecektir. Bu durumda, "toplumsal kontekst", her bir değer açısından olduğu kadar, toplu olarak tüm değerlere göre de karakterize edilebilmektedir(29). Kısaca, bir kişinin sosyal

konumu ile, siyasal hiyerarşideki yeri arasında bir korelasyon bulunacaktır. Ya da, Putnam'ın deyişiyle, iktidar sahibi olan, aynı zamanda, sağlıklı, zengin, prestijli ve bilgili olacaktır(30).

Sonuç olarak, elitizmin iktidar anlayışının, Hobbes'inkine son derece yakın olduğunu söyleyebiliriz. Hobbes'e göre, iktidar "gelecekteki görünen herhangi bir yararı sağlamak için şu anda (sahip olunan) bir imkan"dan başka birşey değildir. Böylece iktidar, diğer sosyal değerleri -servet, ekonomik güç, sosyal statü, çocuklar için eğitim avantajları- elde edebilmek imkanı olarak tanımlanmaktadır. Hobbes'e göre, giderek, bunların kendileri de bir iktidar olmaktadır. Böylece, örneğin servet, hem daha çok servet ve hem de siyasal iktidara daha çok katılma imkanı sağlamaktadır; bir grubun sosyal prestiji, onun siyasal eylemlerine daha da önem kazandırmaktadır(31). Aslında Hobbes'in tanımını, bir insanın değerlerini veya amaçlarını gerçekleştirilebilmek için elinde bulunan vasıtaların tümü anlamında da yorumlayabiliriz(32). Nitekim, siyasal iktidarı, özellikle, devletin siyasal organlarında yoğunlaşan bir iktidar olarak anlayan yazarlar da, siyasal yöneticilerin, diğer toplumsal değerlerde de üstün bir konumda olduklarını gösteren sonuçlara ulaşmaktadırlar.

Böylece, sonuçta, elitler sosyal bir üst sınıf oluşturacaklardır.

V

Elitler arasındaki integrasyonun öğeleri üzerinde tam bir uzlaşma mevcut değildir. Bu unsurların sayısı ne olursa olsun, sanıyorum ki, içlerinde en önemlilerinden birisi, elitlerin tek başlarına kontrol edebildikleri toplumsal kuruluşların ya da etkin ve etkili oldukları sektörlerin çokluğudur. Buna, farklı konumların aynı kişide toplanması anlamında olmak üzere konumların birikimi ya da bitişmesi denilebilir. Bunun dışında, sosyal homojenlik, değer uzlaşımı, kişisel etkileşim, iletişim ya da bağlantılar da, elit integrasyonunun diğer önemli öğeleridir. Bunları, çok kısaca açıklamaya çalışacağız.

Konumların bitişmesi, bir kişinin, aynı anda, birçok organizasyon veya sektörde, en önemli (key) görevlerde bulunması ve böylece değişik faaliyetleri koordine edebilmesi demektir(33). Örneğin, bir kişi, hem bir işçi sendikasının başkanı hem de asgari ücreti belirleyen resmi bir komitenin üyesi, hem bakan hem de bir vakfın başkanı; hem üniversitedeki bir kürsünün ya da bölümün başkanı hem de bir meslek kuruluşunun yöneticisi olabilir.

Bu çerçevede, Birnbaum'a uyararak, yakın zamanlarda, "bitişme"nin (Lasswell'yan anlamda) ulaştığı aşamanın, değişik sektörlerde üstün konumları aynı anda ellerinde tutan ya da bu konumlara birbiri arkasından sahip olan kişilerin mevcudiyetine bağlı olarak değerlendirildiğini söyleyebiliriz(34).

Elit integrasyonunun en fazla tartışılan boyutunu, elitlerin sosyal homojenlikleri, yani sosyal orijinlerinin birliği oluşturmaktadır(35). Elitlerin aynı sınıf ve statü orijinine sahip olmaları ve aynı saygın okullarda okumuş bulunmalarının, integrasyonlarını geliştireceği, genellikle kabul edilmektedir(36).

Elit integrasyonunun belki de en önemli boyutu, "ne yapılması gerektiği" ya da olması gereken konusunda, elitlerin anlaşmalarıdır(37). Elitizm, elitlerin hem sosyal sistemin temel değerleri üzerinde ve hem de sistemin sürdürülmesi konusunda uzlaştıklarını iddia etmektedir(38). Elitler arasında, hiç değilse, "oyunun kuralları" üzerinde bir anlaşmanın bulunması, genellikle, yalnızca elit integrasyonu açısından değil, ancak, siyasal istikrar açısından da, zorunlu olarak kabul edilmektedir(39).

Elitler arasındaki "sosyometrik bağlar" olarak adlandırılan kişi-

sel haberleşme ağının, arkadaşlık ve hatır ilişkilerinin, integrasyonu arttırdığı kabul edilmektedir(40). Bu da, integrasyonun, diğer önemli bir boyutudur. Bu bağlamda, elit üyeliğinin yoğun olduğu klüpler, dernekler, yardım örgütleri hatta parti, düğün vs. gibi sosyal yönü de olan faaliyetler ele alınabilir. Tüm buralarda ve bu etkinlikler sırasında, elitler biraraya gelmekte, yeni üyeler eskileriyle tanıştırılmaktadır. Bu toplantılarda, toplantının amacını aşan konular üzerinde de konuşulmakta, görüş alışverişinde bulunulmaktadır. Nitekim, organizasyonlara ortak üyelik gibi formel bağlantılar, çoğu kez, elitler arasındaki iç bağlantıların (interconnections) analizinde, ele alınmaktadır(41).

Ne var ki, tüm bu bir anlamda rastlantısal iletişimin yanında, asıl üzerinde durulması gereken, başka, yapılaşmış, sürekli bir iletişim "ağı"nın bulunup bulunmadığıdır. Nitekim, bazı araştırmalarda bu tarz bir iletişimi sağlayan, tüm büyük kuruluşları ve farklı toplumsal sektörleri temsil eden, geniş ve birleşik bir liderler grubu ortaya çıkarılmıştır. Merkezde böyle bir elit grubunun bulunmasının, toplumdaki tüm önemli sektörlerdeki elitler arasındaki iletişimi kolaylaştıracağı ileri sürülmektedir(42)(43).

VI

Demokratik elitizm, elitizm ile demokrasiyi bağdaştırma çabalarının bir ürünü olarak yorumlanabilir. Burada, halkın ya da kitlenin ülke yönetiminde önemli bir rolünün bulunmadığı kabul edilmekle birlikte, ona çeşitli elit grupları arasında bir seçim yapabilece, kendisine bu elit grupları ya da liderler tarafından sunulan siyasal önerilerinin arasında birini onama yetkisi de tanınmaktadır. Böylece, ona birincil değil, ikincil bir rol verilmektedir. Burada artık elitler birleşmiş tek bir grup olduğu görüşü terk edilmiştir. Ayrıca, demokratik elitizm, elitler kategorisinde, özellikle siyaset adamları ile ilgilenmektedir. Bu elitlerin farklı toplumsal çıkarları ve düşünceleri temsil etmeleri mümkündür.

Kanıma, demokratik elitizmin ayırdedici özellikleri olarak, üç unsur belirtilebilir. Bunlardan ilki ve en önemlisi, liderliğe ya da demokrasinin "dikey" boyutuna verilen önemdir. Esasen, kuram, demokrasiyi, bir yönetici seçimi süreci olarak görmektedir. Seçimler, uygulanacak siyasaların halk ya da seçmen çoğunluğundan kaynaklandığını göstermemekte, bu konuda inisiyatif, siyasal elitlere ait bulunmaktadır. Halk ya da çoğunluk ortaya yeni bir şey koymamakta, mevcutlar arasında tercihte bulunmaktadır. İkinci olarak, kitlenin demokrasiye olan bağlılığına ve inancına dair olumsuz bir kanaat bulunmaktadır. Siyasal elitlerin demokratik değerler konusunda bir uzlaşma içinde buldukları ve sistemin yaşamasının ve/veya sağlığının onların varlığına bağlı olduğu savunulmaktadır. Üçüncü olarak da, bu iki unsura bağlı olarak, bu koşullar devam ettiği sürece, demokrasinin, ancak, liderliğe imkan tanıyan, temsili bir demokrasi biçiminde yaşayabileceği görüşü benimsenmektedir.

Bu bağlamda, bu akımın siyasal katılma anlayışının, kitlenin, ancak, kendi çıkarlarının, yöneticilerince göz ardı edilmesini imkansız kılacak ölçüde katılımına izin verdiğini(44) söyleyebiliriz. Elit konumları herkese açık olduğu sürece, sıradan yurttaş için, oy verme dışında, siyasete katılım zorunlu görülmemektedir(45).

Demokratik elitizm, siyasal tercihlerinin belirlenmesi konusunda, inisiyatifin yukarıdan, iktidardaki ya da oraya talip olan elitlerden geldiğini, seçmenlerin, yalnızca, bu seçenekler arasından bir seçme yaptıkları görüşünü ileri sürmektedir. Bunu en açık belirten, belki de, Schumpeter'dir. Schumpeter'e göre, seçmenler, seçimlerde tartışılan konuları belirlemezler. Seçmenlerin yaptıkları seçim,

aslında, onların inisiyatiflerinin bir göstergesi değildir(46).

Herhalde, burada en önemli olan, seçmenlerin tutum ve kanaatlerinin, uygulanan siyasalara yansıyor yansımadağı ve seçimlerin bu konudaki işlevleridir. Bu konuda iki görüş öne çıkmaktadır. Bunlardan ilki, elitlerin, iktidarda kalabilmek için faaliyetlerinde halkın istek ve kanaatlerini göz önünde tutmak zorunda olduklarını, ikincisi ise, halkın seçimlerde bir inisiyatifinin bulunmadığını, onun rolünün, esas olarak, kendisine sunulan çeşitli siyasalar ya da adaylar arasından bir seçme yapmak olduğunu belirtmektedir.

Böylece, bu görüşlerin odak noktasının, çeşitli elit gruplarının davranışları olduğu ortaya çıkmaktadır.

Aslında, halkın duyarsamaz ve yeterli, hatta doğru bilgiye sahip olmadığı kabul edilecek olursa, siyasa tercihlerine nasıl kaynaklık edeceğini açıklamak zordur. Elit kuramının en önemli dayanaklarından biri olan bu olgu yeterince göz önüne alınmazsa, onu yanlış değerlendirmiş oluruz. Bu bağlamda ele alınması gereken önemli bir konu, seçmenlerin, bir lider ya da özellikle bir partiye oy verirken, aslında neyi tercih ettiklerini ne dereceye kadar bildikleridir. Diğer bir deyişle, seçmenler, partilerin temsil ettikleri görüşlerin ve özellikle de birçok farklı siyasa alanlarındaki program önerilerinin ne dereceye kadar farkında olarak oy kullanmaktadırlar? Bu konuda yapılan araştırmalarda, seçmenlerin çoğunun, yasama organındaki ve basındaki tartışmalardan habersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır (47). Yeteri ölçüde basit olduklarında, en güçlü partilerin siyasal gündemin en önemli maddelerine nasıl yaklaştıkları hakkında kaba bir izlemine sahip bulunmalarının, seçmenlerin lehine olarak belirtilebilecek en güçlü iddia olduğu dahi söylenebilmektedir (48).

Öte yandan, seçmenlerin çeşitli siyasa alanları üzerinde tercihleri bulunuyorsa, bunun nasıl anlaşılacağı da sorun olmaktadır. Teknik olarak, seçimlerin, münferit siyasalar konusunda seçmenlerin tercihlerini belirlemeye imkan vermediği belirtilmektedir. Buna göre, ulusal çaptaki seçimler, çoğunluğun tercihleri hakkında pek az şey öğrenmemize imkan vermektedir. Aslında, seçimler, adayların arasındaki bazı kişilerin ilk tercihlerinden başka birşeyi açığa çıkartmamaktadır (49).

DİPNOTLAR

1) Bu tanımda, Friedrich'in (FRIEDRICH, Carl J.-*Man and His Government, An empirical Theory of Politics, McGraw-Hill Book Company, New York. 1963, s. 316*) ve MEISEL'in (MEISEL, James H.-*The Myth of the Ruling Class-Gaetano Mosca and the 'elite', The University of Michigan Press, Ann Arbor. 1958, s. 4, 16, 361*) tanımlarından da yararlandık.

2) Bu yazarlar, PARETO, MOSCA, MICHELS ve MILLS'tir. Ne var ki, Mills'in saptamaları, özellikle ABD'ne yöneliktir. Bu konularda bkz. ÖNDERMAN, M.-*Siyasal Elitizm Kuramı, Basılmamış Doktora Tezi, 1991, s.10-60*

3) LIVELY, Jack - *Democracy, St. Martin's Press, New York. 1975, s. 57-58*

4) OLSEN, Marvin E. - *"Elitist Theory As A Response to Marx": Power in Societies (ed. Marvin E. Olsen), The Macmillan Company, New York. 1970, s.107*

5) PARRY, Geraint - *Political Elites, George Alen and Unwin Ltd., London. 1971, s.31*

6) SELIGMAN, Lester G.- *"Political Elites Reconsidered", Comparative Politics, Vol, 6, No.2, January 1974, s. 300; ayrıca bkz. DYE, Thomas R.- "Community Power Studies": Political Science Annual -*

An International Review, Vol. 2, (ed. James A. Robinson), 1969, s.39., 69

7) SMORSTEN, Kenneth - A Preface to Action - An Introduction to American Politics, Second Edition, Goodyear Publishing company, Santo Monica. 1980, s.15-16

8) DYE, Thomas R. ve L. Harmon ZEIGLER - American Politics. in the Media Age, Brooks / Cole Publishing company, Monterey, California. 1983 s. 36

9) CREWE, Ivor - "Introduction: Studying Elites in Britain": Elites in Western Democracy (ed. Ivor Crewe), John Wiley and Sons, New York ve Toronto. 1974, s. 11

10) DYE ve ZEIGLER (1983), s.38

11) PARRY, s.71

12) DYE, Thomas R. ve L. Harmon ZEIGLER - The Irony of Democracy - An Uncommon Introduction to American Politics, Fourth Edition, Duxbury Press, North Scituate, Massachusetts. 1978, s.6

13) DYE ve ZEIGLER (1983), s.38

14) RODGERS, Harrell R. Jr. ve Michael HARRINGTON - Unfinished Democracy - The American Political System, Scott, Foresman and Company, Glenview. 1981, s. 85

15) DYE ve ZEIGLER (1983), s.38

16) RODGERS ve HARRINGTON, s.85

17) DYE ve ZEIGLER (1978), s.6

18) KAPANİ, Münci - Politika Bilimine Giriş, 4.Basım, Bilgi Yay., Ank. 1988, s.46-52

19) PUTNAM, Robert D.-The Comparative Study of Political Elites, Prentice-Hall, Englewood Cliffs. 1976, s.5

20) PUTNAM, s.5

21) DAHL, Robert A.-Modern Political Analysis, Prentice-Hall, New Jersey, 1970, s.5

22) LASSWELL, Harold D. ve Abraham KAPLAN-Power and Society-A Framework for Political Inquiry, Yale University Press, New Haven. 1951, s.201; altını ben çizdim.

23) BACHRACH, Peter - The Theory of Democratic Elitism - A Critique, Little, Brown and Company, Boston. 1967, s.67 vd.

24) EDINGER, Lewis J. ve Donald D. SEARING-"Social Background in Elite Analysis: A Methodological Inquiry", The American Political Science Review, Vol. LXI, No. 2, June 1967, s. 428; burada bu tanımı benimseyen yazarların bir listesi de verilmiştir. Karş. PUTNAM, s. 14

25) DYE ve ZEIGLER (1978), s.119

26) DYE ve ZEIGLER (1978), s.89

27) DYE ve ZEIGLER (1978), s.6

28) LASSWELL ve KAPLAN (1978), s.207

29) LASSWELL, Harold D. - "Introduction": World Revolutionary Elites - Studies in Coercive Ideological Movements (ed. Harold D. Lasswell ve Daniel Lerner), The M.I.T. Press, Cambridge, Massachusetts. 1966, s.9

30) PUTNAM, s.21-22

31) PARRY, s.32-33

32) FRIEDRICH, Carl J.- "Siyasi Liderlik ve Karimatik İktidar Meselesi" (çev. Metin Kırath), AÜSBF Dergisi, Cilt 16, No.2, 1961, s.128

33) PUTNAM, s.109-110

34) BIRNBAUM, Pierre- "Institutionalisation of Power and Integration of Ruling Elites: A Comparative Analysis", European Journal of Political Research, 6 (1978), s.105

35) PUTNAM, s.108

36) MOORE, Gwen - "The Structure of A National Elite Network", American Sociological Review, Vol. 44, October 1979, s.674

37) PUTNAM, s.115

38) DYE ve ZEIGLER (1978), s.6

39) MOORE, s.674

40) PUTNAM, s.112-115

41) MOORE, s.674

42) MOORE, s.675, 689 vd. Moore, bu araştırmasında, ABD'ni incelemektedir. Benzer sonuçlara varan diğer bir çalışmada, ABD yanında, Avusturalya'da incelenmiştir. Bz. HIGLEY, John ve Gwen MOORE- "Elite Integration in the United States and Australia", American Political Science Review, Vol. 75, No.3, September 1981, s 589 vd.

43) Elitizmin değerlendirilmesi için bkz. ÖNDERMAN, Murat, Siyasal Elitizm Kuramı, Basılmamış Doktora Tezi, 1991, s.101-110

44) CANOVAN, Margaret - Populism, Harcourt Brace Jovanovich, New York and London. 1981, s.180

45) LAFFERTY, William - "Participation and Democratic Theory: Reworking the Premises for a Participatory Society", Scandinavian Political Studies, Vol. 10/75, Oslo. 1975, s.54

46) SCHUMPETER, Joseph A.-Capitalism, Socialism and Democracy, Third Edition, Harper and Row, New York, s.282

47) Bu araştırmalar hakkında bkz. BRITTAN, Samuel- "The Economic Contradictions of Democracy", British Journal of Political Science, Vol 5, Part 2, April 1975, s.133

48) BRITTAN, s.134-135

49) DAHL, Robert A.-A Preface to Democratic Theory, The University of Chicago Press, Chicago and London. 1956, s.125

MİLLÎ BANKA- YABANCI BANKA- ÇOKULUSLU BANKA

Arş. Gör.Sibel ÖZEL (*)

GİRİŞ

Gelişen, ekonomik ilişkilerle birlikte bankacılığının uluslararası alanda değişik boyutlarda faaliyet göstermesi bu alandaki klasik ayrımları zorlaştırmaktadır. Para akışının uluslararası niteliği, bankaları tek bir devlete çeşitli kısıtlara uygun olarak bağlamayı güçleştirir-

mektedir.

Bu çalışmada ele alacağımız millî banka yabancı banka ayrımını daha iyi belirlemek için öncelikle sermaye şirketlerinin vatandaşlığını incelemeyi uygun gördük. Burada varılacak sonuç kanunda yer alan "millî banka" kavramının bir milliyet izafesi anlamında olmadığını belirlenmesi açısından uygun olacaktır. Bankacılığın gelişimindeki diğer bir boyut olan çokuluslu bankacılığa da son paragraf olarak çalışmamızda yer verdik.

(*)Arş. Gör.Sibel Özel : M. Ü. Hukuk Fakültesi Devletler Özel Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Elemanıdır.